

KURJER LITEWSKI

WYDAWNICTWA ROK VIII.

Wychodzi codziennie rano, oprócz dni poświęconych.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA prospekt Ś-to Jerski № 28.

Adres telegraficzny: Wilno Kurjer. — Skrzynka pocztowa № 96.

Telefon № 129, telefon drukarni № 685.

Administracja otwarta od godz. 10—4 po poł. W niedziele od 12—1 p. p.

Redaktorzy przyjmują od godz. 1—2 po połud.

CENY OGŁOSZEŃ:

Nadesłane za wiersz petytowy w tekście lub jego miejsce 1 rub. Ogłoszenia na 1-ej stronie za wiersz petytowy lub jego miejsce 60 kop. Ogłoszenia na 1 str. o pożytek państw. za wiersz petytowy lub jego miejsce 1 rub. Reklamny za wiersz petytowy lub jego miejsce 40 kop. Nekrologi za wiersz petytowy lub jego miejsce na 1 str. 50 k. po tekście 50 k. Z życia towarzyskiego. Zawiadomienia do 10 wierszy — 5 rb. Ogłoszenia zwyczajne miejscowe za wiersz petytowy lub jego miejsce 18 kop. Drobne ogłoszenia za każdy wiersz 4 kop. najmniejsze 40 kop. Ogłoszenia w niedzielnym numerze o 25 proc. drożej. Dołączenie prospektów do „Kurjera” 7 rb. od tysiąca oprócz opl. poczt.

WARUNKI PRENUMERATY

	Rocznia	Półrocz.	Kwartal.	Miesięcz.
W WILNIE	8—	4—	2—	—70
Z PRZESYŁKĄ POCZTOWĄ	10—	5—	2,50	—84
ZAGRANICĄ	16—	8—	4—	1,50

Zmiana adresu 20 kop. — Za odnośnienie do domu 10 kop. miesięcznie.
 Listów nieoficjalnych lub niedostatecznie opłaconych „Kurjer” nie przyjmuje.
 Rękopisy — nie zastrzeżonych do swobody — nie przechowuje.

Ogłoszenia „Kurjer” drukuje tylko w języku polskim. — Ogłoszenia przyjmują się w Administracji „Kurjera Lit.” do godz. 4 p. p. Od 4—6 p. p. w Biurze Ogłoszeń L. i B. Metz i S-ka, Wielka 93, telefon № 986. Po godz. 6-ej nekrologi i inne niecierpiące awloki za wiadomienia, w drukarni Józefa Zawadzkiego, Suworska 5.

Numer pojedynczy 5 kop. Rękopisy i listy w sprawach redakcyjnych prosimy adresować: Do Redakcji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. — Ogłoszenia, oferty i listy w sprawach prenumeraty prosimy adresować: Do Administracji „Kurjera Litewskiego” w Wilnie. Numer pojedynczy 5 kop.

Przypominamy Szanownym Prenumeratorom, że czas odnowić przedpłatę na kwartał I na półrocze I na rok 1913.

WYSMIENITY W SMAKU

KONIAK IMPERJAL

ŻĄDAĆ WSZĘDZIE!

Ekaterypostawskie Stowarzyszenie przyjmuje obywateli na kupno, sprzedaż, dzierżawę i ochronę ruchomości i nieruchomości. — Poleca pracownik obydwojch rodzaj. rozmaitych wyznań i różnych specjalności do wszystkich prywatnych i skarbowych instytucji. Zgłaszać się do Wileńskiego oddziału, Trocka № 20, telefon 178, od 10—11 i 2—6 wiecz. 76174

Rutynowany buchalter,
 polak, lat 37, żonaty, z praktyką długoletnią, pragnąc zmienić posadę, poszukuje samodzielnego stanowiska.
 Na poważne zgłoszenia, referencje niezwłocznie wysłane będą. Biuro A. Skarżyńskiej, Wilno, Tatarska 12, dla „R. B.” 76093

OKULISTA
D-r Cz. Koneczny
 przyjmuje od 9 do 11 1/2 i od 4 do 6. Bóg Ś-to Jerskiego prospekt. i Zandarskiego zaułka. 76167

chowskiego, zapytanie, gdzie ma się podziąć ów biedny żyd, któremu wyrwie się jego obecne źródło zarobkowe. Wreszcie wylicza autorka nazwiska żydów, którzy położyli niewątpliwie zasługi wobec społeczeństwa polskiego, w końcu zwraca się do literatury i wspomina wielkie imiona pisarzy naszych, którzy brali w obronę żydów i wierzyli w zgodę z nimi pożyte.

BIBLIOTEKA PAMIĘTNIKÓW.

Z dniem 1-go stycznia 1913 roku zaczyna wychodzić w Wilnie „BIBLIOTEKA PAMIĘTNIKÓW” mająca na celu zobrazowanie życia polskiego i litewskiego w przeszłości, opowiedzianego przez świadków naucecznych i działających pierwszorzędnych.

Każdy pamiętnik opracowany będzie przez jednego z najwybitniejszych historyków i uczonych naszych i opatrzony treścią przedmową.

Współpracownictwo w Bibliotece Pamiętników przyrzekli:
 Pp.: Prof. Szymon Askenazy, d-r Ignacy Tadeusz Baranowski, Kazimierz Bartoszewicz, Józef Bojański, Michał Bronstejn, Zdzisław Debiecki, Janusz Iwaszkiewicz, prof. Ludwik Janowski, d-r Witold Kamieniecki, Władysław Korotyński, d-r Stanisław Kościelkowski, prof. Tadeusz Korzon, Manfred Kridl, Aleksander Kraushar, d-r Maciej Lorek, Henryk Mościcki, Artur Oppman, d-r Bronisław Pawłowski, Franciszek Rawita-Gawronski, Michał Rolle, Mieczysław Ralikowski, d-r A am Skalkowski, prof. Wacław Sobieski, prof. Wacław Tokarz, Józef Tokarzewicz (Hodi), Lucjan Uziębło, Józef Weysenhoff, Maciej Wierzbński, d-r Władysław Zahorski i inni.

BIBLIOTEKA PAMIĘTNIKÓW, jako wydawnictwo periodyczne, ukazywać się będzie raz na miesiąc w formacie książkowym, objętości 200—250 str. druku, czyli rocznie 12 tomów, w każdym tomie znajdują się będą portrety i ilustracje, odpowiadające treści pamiętnika.

Warunki przedpłaty Biblioteki Pamiętników:
 w Wilnie i z przesyłką poczt.: rocznie rb. 3, półrocz. rb. 4, kwart. rb. 2. Zagranicą 10, 5, 2,50
 Dla prenumeratorów „Kurjera Litewskiego” — przedpłata obniżona:
 w Wilnie rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie 1,50;
 z przesyłką poczt. 7 3,50 1,75.
 Za odnośnienie do domu 5 kop. miesięcznie.

Prenumeratę przyjmuje Administracja Biblioteki Pamiętników w Wilnie, prospekt Ś-to Jerski № 28, oraz wszystkie księgarnie.
 Celem unormowania nakładu Biblioteki Pamiętników Administracja uprzejmie prosi o wczesne zapisy.
 Szczegółowy prospekt Biblioteki Pamiętników na żądanie wysyła się bezpłatnie.
 Nakład Tow. Udział. „Kurjer Litewski”.

WSIA WILNA

Adresowa książka informacyjna 1913 r.
 Ukaże się wkrótce. — 10 oddziałów, 700 stronice.
 KALENDARZE: Prawosławny, Polski, Litewski, Protestancki, Mahometański, Karaimski i Żydowski.
 Cena 1 rb. 50 kop., w takturze 1 rb. 70 k., w oprawie 1 rb. 90 k.
 Instytucjom i osobom, które zaprenumerowały przed 1-szym Grudnia w red. „WSIA WILNA” — proszę Ś-to Jerski 35 m. 1 i w księgarniach Pp. Zawadzkiego i Syrkina — książki po wyjęciu będą odesłane do domu.

POLSKI TEATR MIEJSKI w Wilnie
 pod kierunkiem JANA PAWŁOWSKIEGO i JULIANA STRYCHARSKIEGO.
 Dzisiaj, w środę (ceny zniesione):
„DAMY I HUZARY” komedia w 3 akt. hr. Al. Fredry.
 Jutro „Orle”.

KINEMATOGRAF
 D. 4, 5 i 6 grudnia 1912 roku.
BRONISŁAWA Wojna na Bałkanach, zdjęcie z natury.
Kobieta bez serca (silny żyłowy dram. w 3 odsł.)
 w Sali „LUTNIA”, prospekt Ś-to Jerski № 8, telef. 1161.
 NARESZCIE SAMI (komedia) — ZAZDROŚĆ (kom., z udz. M. Lindera)
 Początek o godzinie 4-ej po południu.
 UWAGA. Zmiana obrazów we wtorek i piątek.

Teatr Familijny
R. Sztremera, w wigilię pożaru Bałkańskiego.
Austrjaczka-szpieg, Wstrząsający dramat w 3 częściach, przedstawiający nam odwrotną stronę dyplomatycznych działań w przededniu wojny, bardzo ciekawy ze względu na sprawę Bałkańską. — Falezywy narzeczony (wspan. komed. z udz. Rudolfa) — Ribi i jego reklama, sceny komiczne. Przegięd ostatnich wypadków, kronika.

Sala Koncertowa Ogrodu Botanicznego dyr. I. SZUMANA, Telefon № 364.
DZISIAJ
 Występ polskiej artystki **M. Tokarskiej.**
 Wezzechświatowa atrakcja Piękna hiszpanka **La Belle Lucero.**
Trio Arizonas.
 28 NEM PROGRAMU 28 NEM.
 Początek o godzinie 11-ej wieczorem.

Zamówcie przez telefon № 11-50, a będziecie mieć stołik w **„HOTELU-PALACU”** gdzie nadwyżają wesoło, przytulnie, przyjemnie.
„CONFERANCIER”
GRZE GOZV MATHIEŁADÓW.
 ZAKOŃCZENIE WIECZORU **Makaroni**
 Nowe występy Zegrękiej, Re-manowej i innych.
 Faworytki pp. Wilna, Markowa, Stawicka, Tełaska, Radwanowa i inne.
 Od 6 grudnia nowy program.
 Obiady od 2—6 wieczór.
 Restauracja otwarta do 6—4-ej w noc.
 72330

M. Alperowicz powrócił z zagranicy i gabinet dentysty, przeniesiono z ul. Trockiej na Wileńską, w 11, dom Pimenowa, d. Walerzszelna. Najnowsze udoskonalenia w dentystyce, przecinanie korzeni, poprawianie zębów rosnących nieprawidł. wkładki złote zamiast złot. plomb, plomb. porcel. i zł. protezy i zęby sztuczne bez podnieb. — odłanie, leczenie korzeni i usuwanie zębów bez bólu podł. n. met. 74755

Z rozpraw nad kwestją żydowską.

Pisaliśmy już niejednokrotnie o ruchu antyżydowskim w Królestwie i jest to zjawisko tak doniosłe, że zapewne nieraz jeszcze do tej sprawy wrócimy. Chodzi nam przede wszystkim o poznanie i zorientowanie się w sytuacji tamtejszej, nie zaś o wyciąganie jakichś dla siebie wskazań. Żyjemy w zbyt odmiennych warunkach i o bezpośrednim czerpaniu przez nas wzorów mowy być nie może.
 Jakkolwiek na tle kwestii żydowskiej dokonywa się obecnie konsolidacja opinii w Królestwie i ludzie najrozmaitszych obozów wygłaszają obecnie te same, lub bardzo bliskie poglądy, jednak słyszeć się też daje i głosy przeciwne. Wspominaliśmy już, że najważniejszą wiodącą obecnego ruchu zachowują się realności. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli tego obozu, p. Ludwik Straszewicz, jak pamiętają zapewne czytelnicy, wystąpił nawet

bardzo gorąco przeciwko bojkotowi, jako dziełu, płynącemu z nienawiści, gdy miłość jedynie jest twórczą. Stał tuż obok niego z broszurą p. t. „Protestuję” inny znany publicysta z pod tego samego znaku, p. Ludomir Grendyszyński. Głosi on potrzebę oświecania i podnoszenia kultury ludu polskiego, ale zarazem oświecania i cywilizowania ludu żydowskiego chociażby wbrew jego woli. Skierowanie żydów do pracy w rzemiosłach i fabrykach, zakładanie stowarzyszeń polsko-żydowskich — oto, co wypełnia jego program, który nawet zaprzyjaźnionemu „Słowi” wydał się przesadnie bezstronnym, bo jednak polacy własnym ludem przedewszystkiem zajmować się winni.
 Z obozu postępowego przemówił gorąco również znana działaczka p. Sempołowska (w „Nowej Gazecie”). Punkt wyjścia jest również uczuciowy. Bojkot to nienawiść, a więc niezgodny z pewnym obowiązkiem narodowym, jakim jest udoskonalenie i uszlachetnienie własnego społeczeństwa. Dalej idą reminiscencje Chawy Rubin Święto-

szewskiego, zapytanie, gdzie ma się podziąć ów biedny żyd, któremu wyrwie się jego obecne źródło zarobkowe. Wreszcie wylicza autorka nazwiska żydów, którzy położyli niewątpliwie zasługi wobec społeczeństwa polskiego, w końcu zwraca się do literatury i wspomina wielkie imiona pisarzy naszych, którzy brali w obronę żydów i wierzyli w zgodę z nimi pożyte.
 Do obozu postępowego, jeśli się nie myle należy p. St. Staniszeński, redaktor „Tygodnika Suwalskiego”. Pragnie on społeczeństwa przemysłu i handlu, ma jednak wstręt do nienawiści, wierzy w możliwość „zjednania na swoją stronę” żydów i nawet postępowanie litwaków usprawiedliwiała uwaga, że „prasa nasza ani razu nie zwróciła się do nich życzliwie, nie starała się nich przekonać, że idą oni po błędnej drodze”.

Są to jednak głosy odosobnione. Ogół pozostaje jednoznaczny. W głosach jego coraz mniej słychać ech chwilowego rozdrażnienia, coraz wyraźniej natomiast pojęcie nieuchronności tej walki. Być może zgłębnie zasługująca na litość Chawa Rubin, ale za to pozostanie na miejscu, nie będzie zmuszona zebrać, lub wędrować za ocean jakas Magda Kopystek, bliższa nam i droższa. Utrwała się przekonanie o narodowej działalności zadań tej walki i przewidywanie, że jednak naród polski jest pierwszym dziedzicem kraju i praw tych sobie wydrzeć pozwolić nie powinien. Wszyscy też jednomyślnie protestują przeciwko wszelkim ekscesom i brutalnościom.
 Musielibyśmy zapisać całe szpalty naszego pisma, gdybyśmy chcieli notować wszystkie głosy w tej sprawie, poprzestając musimy na paru charakterystyczniejszych urwykach. Oto np. „Przegląd Katolicki” w Nr. 59 pisze:
 Stwierdzamy, że bojkot żydów jest godziwy i wprost wskazany ze stanowiska chrześcijańskiego, o ile motywem jego i sterem jest samoobrona i miłość swoich, a nie — mienawieść ku żydom. Nieawidzieć nie wolno nikogo, ale miłować bliższych więcej, niż dalszych, swoich więcej, niż cudzych, przyjaciół bardziej, niż wrogów, to wolno i trzeba. Ze są żyd, wzięty zbiorowo, jest wrogiem chrześcijaństwa, wrogiem naturalnym, odwiecznym i nieprzejednanym, że będąc małą garstką, potrafi zagnęrować rżnię wielkiego narodu i podciąć korzenie działalności Kościoła, jak to uczynił za dni naszych we Francji; że kojarząc się zawsze z silnym przeciwnikiem, stał się sojusznikiem wszystkich, co czyniono i czyni się przeciw nam w Poznaniu, w Galicji i tutaj; — temu zaprzeczycie potrafili chyba bezmyślnie zacietrzewienie lub zła wiara.

Potępia jednak „Przegląd” mienawieść szczerą i rasową, wyszydzanie i szykanowanie żydów, przyniesienie im niemy i szkody bezpośrednio i dodaje:
 Jeżeli chcemy wyzwolić się z żydowskiej niewoli, powiedzmy sobie, że grożą nam w tem dwa niebezpieczeństwa: rozplynięcie się akcji w piasku i zagroźnienie jej w błocie. Pierwsze nastąpi wtedy, gdy czyn nie pójdzie za gestem, a małoduszność, lenistwo i sokobstwo zagaszą słomiany ogień... Drugie stanie się wtedy, gdy dozwolimy rozplęść się naszym instyktom żród ma, gdy nie potrafimy zagłuszyć żywiołowych wrażeń, przewrotnych i przewrotnych, rotowych zawsze wyśzydzających podrażnień, wywołanych nieporozumieniem, podniecać namiętności.

Najcharakterystyczniejszymi wobec niedawnej przeszłości są głosy postępowe. Właśnie w tym obozie wstydzone są wszystkie, co uchodzą za wyłączone narodu, za przyzwanie sobie większych praw na własnej ziemi. Z wielką siłą słowa zwalcza te uprzedzenia i wstydlivoci redagowana przez Świętochowskiego „Kultura Polska”.

Wszystkie na świecie narody są historycznie wytworzonymi organizmami, których prawidłowości życia nie może złamać pierwsza lepsza siła zewnętrzna, wszystkie, za nacelną regułę swych dążeń uważają utrzymanie swego określonego bytu i naturalnego rozwoju; tylko my jedni możemy być z dnia na dzień przekształcani do grun-

tu, tylko u nas ustanowiony został tak wysoki rekord idealnej wspaniałomyślności, że według niego nie wypadłoby zabronić zjedzenia nas nawet psom i rekiem, gdyby musieli do nas wysiedlić się po zdobyciu Konstantynopola. Bo Polska — to nie dom, mający swoich stałych mieszkańców i gospodarzy, to publiczny zajazd, to drzewo na którego gałęziach gnieźdzą się rozmaite ptaki i z którego moniejsze mogą każdej chwili wyrzucić słabsze.
 W dalszym ciągu autor powiada, że „w społeczeństwie naszym odbywa się dążenie i twierdzenie charakteru swojego, który dotychczas był galaretowatym, podatnym do przekształcania i odciskania zewnętrznych tłoczeń”. Zaczyna się tworzyć istoty naród i przeciwstawia się mu „po raz pierwszy jako równorzędny, równoznaczny i wobec kraju równouprawniający się naród żydowski”. Rozdrażnienie dzisiejsze minie.
 Pozostanie z niego trwała odraza do najczystszej i wroźniej żydostwa oraz bardzo mocno objawiająca się niechęć do typów pośrednich, do mieszaneńców, do półżydów, ćwierćżydów, dziełwie dziesiątych żydów, którzy przeszkadzają z jednego stanowiska na drugie i nie mają odwagi uznać się krótko i bez dodatków polakami.

Ważnym to za sromotne poklanianie mego pióra, gdybym tego tytułu (szeregowo polaka) zaprzeczył takim Wohlom, który spełnił w ogniu miłości dla ojczyzny, takim L. Meyetom, którzy przez całe życie gromadzili dla niej dary synowskie, takim A. Krausharom, którzy zatoneli w badaniu jej przeszłości, takim przeznaczym charakterem, jak nieodwołany wroć przyjaciel Izidor Maysner, tym wreszcie licznym, czystym, szlachetnym, ofiarnym duszom, które rozłożyły się w duchu narodu. Ale czyż te światła mają nas tak zaślepić, że nie powinniśmy widzieć gromowej chmury, która nad nami zawisła i grozi nam zagładą?

Podobnie rozumuje p. Rzymowski w artykule wstępnym Nr. 40 „Prawy”. Przypomina, że nacjonalizm żydowski jest może jedyną siłą, zdolną unowocześnić żydów, popchnąć ich na drogę rozwoju.
 Lecz jeśli wielkie to i szczytne dzieło ma się dokonać na ruinie naszego bytu narodowego, możemy przystać na nie? Stać się mierzwą dla przyszłości żydostwa? A choćby tylko jedna posiadania piędź ustąpiła?

W obronie życia własnego jednostka przeciwnika. Zaś naród o prawo do życia i obrony nikogo się nie pyta. Rozwój — jego obowiązkiem. Potęga — uswieceniem.
 Jeżeli rzucimy okiem na społeczeństwo żydowskie, to przekonamy się, że asymilatorzy na wszelkie sposoby chcą przekonać polaków, że wobec nich winy mają jedynie nacjonalisci żydowscy, że wreszcie z polskiego punktu widzenia niebezpiecznym jest skupiać żydów w jedną całość i rozdzielać ją. Dowodzą też usilnie, że właśnie oni mają teraz przeważny wpływ na masy żydowskie, choć jednocześnie zamykają swój jedyny organ żargonowy „Najes” dla braku prenumeratorów. Nacjonalisci zaś wzywają żydów, by uświadomili sobie swą potęgę i wyszyskali ją dla własnych interesów, nie zwracając uwagi na polaków, którzy mniej mogą żydom zaszkodzić, niż sami strat ponieść. Znamiennym wyrazem dążeń nacjonalistów żydowskich jest głos ich organu rosyjskiego „Nowy Wojschod”, który w Nr. 46 pisał:

„W Stanach Zjednoczonych jest tylko jedno stanowisko prezidenta rzeczpospolitej i gdyby jakis stroniowiec nie chciał wybrać na tę godność obywatela amerykańskiego na tej zasadzie, że jest żydem, żydzi uważaliby to za antysemityzm i zwalczaliby to. W zasadzie żydzi pretendują do zajęcia wszystkich urzędów politycznych i społecznych, tam gdzie uważają siebie za obywateli, do stanowiska lorda-majora w Londynie, konclerza w Niemczech, prezydenta we Francji, prezydenta miasta w Warszawie i jednego posła z każdej bez różnicy miejscowości, nie wyłączając Moskwy, Rzymu, Warszawy i t. d. Negowanie tej zasady ze strony żydów jest zamachem na nasre równouprawienie ze strony żydów zaś zdradą i poniżaniem własnej godności.
 Wybór żyda obrazil uczucie polskie

KSIĘGARNIA POLSKA

„KULTURA“

WILNO, просп. 5-to Jerski № 7 (naprz. Banku Ziemsk.).
 Poleca następujące nowości wydawnicze:

Chrzanoski. Gdzie źródło niepewności większej własności ziemskiej. 2.—
Grzybowski. Pragmatyzm dzisiejszy. 2.—
D-r Herman. O ropnem zapaleniu wyrostka robaczkowego. 1.50
Joske-Choiński. Poznań żyda. 1.40
Korczak. Sny wiosenne, wydanie drugie. —.50
Wojciech Kosak. Wspomnienia. 10.—
Ch. Langlois i Ch. Seignobos. Wstęp do badań historycznych. 1.80
Lorentowicz. Polska pieśń miłosna. Autologia. 1.20
Pamiętniki hr. de Segur, adjutanta cesarza Napoleona I. 1.20
Przybyszewski. Wyzwolenie „Mocnego czł.” część 2-ga. 2.—
Ribot. Z zagadnień psychologii uczuć. 1.20
Ramacki. Szczęście i przygnębienie. 1.—
Sierpiński. Żywa teoria mnogości. —.40
Fra Silvia. Boski poemat. —.80
Serai. Sprawa wschodnia. 1.20
Żeromski. Wierna rzeka. Kłechda. 2.—
Bielska. Separatka, powieść. 1.50
Dębniński. Diagnostyka gruźlicy. 1.—
Faguet. Kochaj starość. —.50
Laskowski. Dziesięć sportów dla młodzieży. 1.20
K. Lutostawski. O potrzebie filozofii w wykształceniu rolnika obywatela. —.40
Piekarski. J. I. Kraszewskiego życie i dzieła. —.90
Radiński. Jezus, Paweł, Spinoza. 3.—
Rydel. Zygmunt August. 1.50
Siedlecki. Jawa, przyroda i sztuka—uwagi z podróży. 5.50
Sombart. Żydzizm i życie gospodarcze. 4.50
Staff. Wawrzyn, dramat. 1.20
Wasilewski. Mysł przebudowy (rozmowy z młodym przyjacielem). 1.20
Witkowska. Dni obwały, Dni kłęski, obrazy z dziejów ojczyzny. 6.—

WYDAWNICTWA GWIAZDKOWE
 w wielkim wyborze.
 Prenumerata czasopism krajowych i zagranicznych.
 Katalogi—gratis i franco.

767-6

DLA CAŁUSA

jest stworzona delikatna, czysta i twarda o rumianym kolorze—wzmacnia wyglądzie, białej, jak jedwab, miękkiej skóra i odciążając—pięknie czuje bez piegów i skórnych nieczystości, używając zatem tylko prawdziwe

Mydło miska Litewskiego „Konik“
 wyrob. Bergmann & Ska, Radzieul-Dreżno.
 Dostac można w całości po 50 kop. za sztukę.
 Zadać tylko w czerwonym opakowaniu.
 Główny skład na Państwo Rosyjskie:
 Biuro chemicznych aparatów, St.-Petersburg,
 Malaja Koniuszennaja 10.

907370

SKŁAD O OCÓW

Wileńskiej Spółki Owocarskiej

ul. Konna № 6 (godz. 9—12 rano i 2—5 po południu).
 Sprzedaż na puły antonówek i innych jabłek krajowych. Ceny niskie (antonówka wył.—średn. 1 rb. 60 kop. pud i t. p. Wybór wielki).

Sklep Spółki Owocarskiej

ul. Wileńska № 27, 74998
 poleca owoce krajowe i własne przetwory owocowe: marmelady, pasty, powidła, konfitury, soki i t. p.

Praktyczne podarunki na Gwiazdkę:

maszynki do golenia i strzyżenia, brzytwy, szczyporki, noże i widelce, maszynki do mięsa, jarzyny i maku, imbryki do kawy, formy do ryb, legomni i kremów, wyprawy kuchenne aluminiowe, oraz wszelką galanterię żelazną poleca

St. KRAKOWSKI, Wilno, 5-to Jańska № 21.
 Ceny wyjątkowo niskie. 75520

PRZED UŻYCIEM. PO UŻYCIU.

Tak nadzwyczajną zmianę wywołuje KOLA-DULTZ

najlepsza naturalna pożywka dla mózgu i systemu nerwowego.

Upośobienie, działalność umysłowa, jak i wogóle każda inna, oraz każde poruszenie ciała, zależne są od mózgu.
 Osłabienie, apatia, wyczerpanie, osłabienie nerwów oraz ogólna bezsilność są oznakami braku energii życiowej. Kłopotliwie chce czuć się zdrowym, rzekim oraz cieszyc się pełnią władz umysłowych i fizycznych, jako też dobrą pamięcią, a pracą i wszelkimi trudami życiowymi jako przyjemnością odczuwać, ten niechaj zżywa Kola-Dultza. Jest to naturalna pożywka dla mózgu i nerwów, odnawiająca i odmładzająca jednocześnie krew i będąca w ten sposób źródłem życia i nowej sily dla wszystkich organów ciała.
 Kola-Dultz przywraca chęć do życia i pracy oraz uczucie młodości wraz z jej zdrowiem i energią, które są rękami powodzenia i szczęścia. Przy codziennym zażywaniu przez jakiś czas Kola-Dultz, nerwy się wzmacniają, wszelkie osłabienie ustępuje, a zdrowie i sily powracają niezwłocznie. Kola zalecana jest przez powagi lekarskie całego świata i stosowana w szpitalach i sanatoriach dla nerwowych.
 Proszę żądać KOLA-DULTZ bezpłatnie.
 Teraz daje każdemu możliwość wzmocnienia nerwów, wystarczyć napisanie karty pocztowej z podaniem dokładnego adresu, aby otrzymać BEZPŁATNIE i FRANKO ILOŚĆ KOLA-DULTZ, wystarczającą do wypróbowania zdumiewającego działania tego środka. Gdy skutek okaże się zadawalniającym, natenczas prosimy uprzejmie o listowe zamówienie nas zamówieniem. Prosimy o żądanie próby natychmiast, zanim WPan nie zapomni o swym zamiarze wypróbowania naszego KOLA-DULTZ'u.
 Akc. Tow. „Powszechna Fabryka Przetworów Chemicznych w Badapszeście”.
 Urządzenie gospodarstw leśnych, inspekcje i fakcyjne lesne. Komitowa sprzedaż lasów. Nacjonalni sadzonki leśne. 705

Zaszczep. przez Gabinet Jego Cesarzkiej Mości złotym pierścieniem z brylantem.

NA NADCHODZĄCE ŚWIĘTA poleca najlepsze w Rosji ubrania Męskie, Damskie i Dziecięce

P. CHAZANOW

Wileńsk, Gubernatorska № 1. (Główny skład w Warszawie, Lublinie i innych miast)
 Jedynie źródło, gdzie można UBRAC się Elegancko i tanio. 76600

Dla każdego nadaje się buljon MAGGI™ w kostkach.

Połany jedynie wrzącą wodą wydaje natchmiast smaczny buljon, używany jako znakomity wzmacniający napój dla zdrowych i chorych, dla przeciwności umysłowej lub fizycznej i dla myślowych, turystów i t. p.

Buljon MAGGI™ w kostkach wzmacniający sposób momentalnie słabe zupy, sosy, jarzyny i t. p., służy pozaytem do gotowania jarzyn, ragout i t. p., oraz do przyrządzenia mięsnych zup z domieszkami.

1 kostka na kwaterkę wody

Wszędzie do nabycia.

Prawdziwy tylko z nazwą MAGGI oraz marką ochronną „krzyż gwiazda”

67108

„ZIARNO” ILUSTRACJA DLA RODZIN POLSKICH

w r. 1913 dawac będzie prócz dotychczasowego zeszytu tygodniowego 48 dodatków rocznie, Znacznie rozszerza program, wprowadza BARWNE ILUSTRACJE.

Bez powiększenia zatem ceny prenumeracyjnej, prenumeratorzy „Ziarna” otrzymają w roku 1913:

52 zeszyty pięknie wydanego pisma (dla wszystkich).
 12 tomów powieści w oprawie (dla rodziny).
 12 zeszytów zawierających mody i wskaz. gospodarcze (dla pani domu).
 12 arkuszy wzorów robót piłkowych (laubzegowych) itp.
 12 reprodukcji obrazów.

Oplatę prenumeratę za cały rok z góry wprost w Redakcji otrzymują BEZPŁATNIE 3 PREMJA (wartości rb. 4-ch):

- 1) Album artystyczne (przy numerze 2 pisma).
- 2) Księgę pożytecznych wiadomości (przy № 27 pisma).
- 3) Kalendarz ścieenny na rok 1914 (przy № 48 pisma).

Adres Redakcji i Administracji „Ziarna”:
 Warszawa, Nowy-Swiat 34, telefon 33-20.

WARUNKI PRZEDPŁATY:

W WARSZAWIE:		Z PRZESYŁKĄ POCZTĄ:	
Rocznie	Rb. 5.—	Rocznie	Rb. 6.—
Półrocznie	2.50	Półrocznie	3.—
Kwartalnie	1.25	Kwartalnie	1.50
1 za opr. książek rocznie	1.—	1 za opr. książek rocznie	1.—
1 za odosłanie kop. 15 kwart.		1 za odosłanie kop. 15 kwart.	25.

Dodatków bez oprawy nie wysyłamy. 76626

Polskie Biuro Leśne

Kr. ZDZISŁAW LUBOMIRSKI i S-ka, Warszawa, Żurawia № 22
 Urządzenie gospodarstw leśnych, inspekcje i fakcyjne lesne. Komitowa sprzedaż lasów. Nacjonalni sadzonki leśne. 705

ANGIELSKI MAGAZYN

J. E. SENNEWALDTA w Wilnie

poleca **ŁYZWY** najnowszych systemów w wielkim wyborze po cenach najniższych.

HACELE stalowe do podków, prawdziwe **Leonhardta.** 76064

№ 4711. FARBA DO WŁOSÓW

z ekstraktu orzechowego

farbuje włosy siwe, rude i innych odcieni szybko i gruntownie według życzenia, na kolory od najdelikatniejszego blond do najciemniejszego. Każdy może włosom swoim za pomocą farby do włosów № 4711 z ekstraktu przywrócić barwę utraconą, naturalną. Nieporównana w działaniu, gwarantowana jako nieszkodliwa. Sposób użycia dołączony jest do każdego flakonu.
 Znajdują się w sprzedaży w kolorach: czarnym, kasztanowym, ciemno-blond, jasno-blond.

Cena flak. rb. 1.50
 większego rb. 2.

Ferd. Mühlhens
 Perfumerja № 4711
 założona w 1792 r.
 Kolonia n./R. i Ryga
 Dostawca Dworu Jego Cesarzkiej Mości Cesarza Wszechrzsi.

Sprzedz w aptekach, składach aptecznych i perfumerjach.

4282

Gazeta tygodniowa dla wszystkich „JUTRZENKA“

z dodatkiem dwutygodniowym dla dzieci p. t. „NASZA GRZĄDKA”.
 Caloroce prenumeratorem na 1913 rok otrzymają „KALENDARZ WILEŃSKI INFORMACYJNY”.
 Wychodzi w Wilnie. Adres Redakcji:
WILNO. — Oranżeryjni zaufek № 6.
 Z przesyłką rocznie kosztuje rubli 3, półrocznie rb. 1.50, kwartalnie kop. 75, miesięcznie k. 30.
 Okazowe numery wysyłane są na żądanie. 75550

OMEGA

zegarki ankrzy, dobrze chodzące.
 Sprzedaż podług cennika fabrycznego w MAGAZYNIE

L. Perkowskiego

w Wilnie.
 Największy w Wilnie wybór: BRYLANTÓW, BIŻUTERJI, DROGICH KAMIENI I SREBRA STYLOWEGO, oraz Wyrobów Kościelnych.
 Przyjmuje srebrzenie, złoczenie, repara-cje i odnawianie. 67911

Zapowiedź na rok 1913, wydawnictwa XIII

NAJTAŃSZE, NAJPRAKTYCZNIJSZE I NAJPOCYTYJNIJSZE
 pismo tygodniowe ilustrowane dla Polak i ich rodzin

DOBRA GOSPODYNI

W roku 1913 wszystkie prenumeratorki caloroce oprócz 4-ch pism tygodniowych, kalendarza, 12 to dodatków miesięcznych i fasonów bibułkowych, otrzymają zupełnie bezpłatnie, nieodpłatną w każdym domu książkę p. t.

SKARBICZYK DOMOWY

Dziełko to, zawiera około 600 różnych przepisów, rad, recept i sposobów, przedplacielki nasze (nadysyłając rb. 4 kop. 40) otrzymają zupełnie bezpłatnie. Książkę powyższą, zbroszurowaną w całość wysyłamy w m. kwietniu.

Tym sposobem wszystkie przedplacielki nasze otrzymają w roku 1913—ym:

- 1) Co tygodnia **DOBRA GOSPODYNI** pismo ilustrowane, obejmujące dział społeczny, oraz specjalny gospodarczy i hodowlany.
- 2) Co tygodnia **NASZE KŁOSY** pismo ilustrowane, poświęcone literaturze: nauce, sztuce i beletrystyce, oraz co miesiąc **SPECYJALNY DODATEK BEZPŁATNY** — mianowicie:
  - 1) w Styczniu: Wzory do robót piłkowych (laubzega),
  - 2) w Lutym: Kopia obrazu (wyk. sony. typogr.),
  - 3) w Marcu: Fason bibułkowy modnej bluzki,
  - 4) w Kwiecniu: Książkę z przepisami,
  - 5) w Maju: Tablicę krajów,
  - 6) w Czerwcu: Fason bibułkowy modnego ubrania,
  - 7) w Lipcu: Kartę albumową,
  - 8) w Sierpniu: Wzory do robót piłkowych (laubzega),
  - 9) w Wrzesniu: Fason bibułkowy sukni,
  - 10) w Październiku: Grę towarzyską,
  - 11) w Listopadzie: Kalendarz ścieenny na rok 1914,
  - 12) w Grudniu: Fason bibułkowy sukni.

Nadto oplatą prenumeratę caloroce z góry, ofiarujemy bezpłatnie

- 1) **KALENDARZ** książkowy p. t. „Dobra Gospodyni” na rok 1913, który już wyszedł z druku i zawiera, oprócz kalendarza i części literackiej, mnóstwo przepisów gospodarczych, hodowlanych i kuchennych oraz praktycznych wskazówek. Kalendarz wysyłamy zaraz po otrzymaniu przedpłaty caloroce.
- 2) Książkę: „Skarbczyk domowy” przydatny dla każdego.

Wzorem lat ubiegłych przeznaczamy również i na rok 1913 do rozlosowania z tych 30 wy-sokiej wartości

100 WYJĄTKOWYCH PREMJI BEZPŁATNYCH

dostępne one będą tylko dla tych Szanownych Przedplacielek, które wpiszą caloroce prenumeratę z gó—rb. 4 kop. 40 „Dobrej Gospodyni”, Nowy-Swiat № 34 w War-szawie, t. j.

WPRÓST DO ADMINISTRACJI

W celu ułatwienia Szan. Przedplacielkom kontrol nad rozlosowaniem przedmiotów, dnia 20-go listego 1913 roku przesłamy wszystkim caloroce prenumeratorem numerowane egzemplarze „Dobrej Gospodyni”. W razie jeżeli Szanowna. Przedplacielka rocznych okaza się mieć, niż jest losów loteryjnych, wntenczas każda z nich otrzyma dwa numery, byleby wszystkie rozlosane były, tym sposobem otrzymamy numerację zgodną z numeracją biletów loteryjnych 2-aj klasy 200-aj loterii klasycznej Królestwa Polskiego.

Prenumeratorki, pragnące wziąć udział w losowaniu, zachca pamiętać, że stawiamy jeden nieodzowny warunek: żeby prenumerata wpłynęła do naszej administracji przed 16-ym Lutego n. st 1913 r. et 1913 r. gdyż inaczej nie będziemy w stanie prawidłowo ponumerować nakładu pisma.

100 premji powyższych rozlosowywane będą w sposób następujący:

1. Posiadaczka №, na który padnie w 2-aj klasie rb. 10,000 otrzyma od nas **PIANINO**.
2. Posiadaczka №, na który padnie w 2-aj klasie rb. 4,000 otrzyma od nas **Gramofon z płytami**.
3. Posiadaczka №, na który padnie w 2-aj klasie rb. 2,000 otrzyma od nas **Zegar ścienny**.
4. Po-ładaczka №, na który padnie w 2-aj klasie rb. 1,500 otrzyma od nas **Piękny zegarek kieszonkowy**.
5. Posiadaczka №, na który padnie w 2-aj klasie rb. 1,000 otrzyma od nas **SANOWAR**.
- 6 i 7. Posiadaczki №№, na które padną w 2-aj klasie po rb. 600, otrzymają od nas 1) Zegarek srebrny kieszonkowy, 2) Duży album.
- 8, 9 i 10. Posiadaczki №№, na które padną w 2-aj klasie po rb. 400, otrzymają: 1) Garnitur do kawy, 2) Instrument samograjacy, 3) Maszynę do szycia.
- 11—30. Posiadaczki następujących 20 tu №№, na które padną wygrane po rb. 150, otrzymają: **Dobre zegarki kieszonkowe**.
- 31—100. Posiadaczki 70-ciu №№, na które padną wygrane po rb. 60, otrzymają: **Kwity na oplatę prenumeratę roczną na rok 1914.**

Adr s Redakcji i Administracji: Warszawa, Nowy-Swiat № 34. 65608

HACELE H

oryginalne **LEONHARDTA**, zawsze najlepsze z marką fabryczną **[L] [C]** na którą przy nabywaniu haceli należy zwracać specjalną uwagę.

POLECAJA Krzysztof BRUN i Syn
 w Warszawie, plac Teatralny. 69891

Rozwalnający i odświeżający owoc

Pastilles de TAMAR INDIEN GRILLON

prawdziwy indyjski „amar Grillon’a”, a-każka paryskie, sprzedaje się w dużych pudełkach po 12 i w małych po 6 pastylek.
 Wymagać na każdym pudełku podpisu:
 Znajduje się we wszystkich aptekach i składach aptecznych. 70345

M. Wilczyński — Biuro komisowe, Mińsk Lit., Zacharczewska № 70, telef. 400. Transakcje na kupno i sprzedaż nieruchomości wiejskiej. Rekomendacja pracowni ków wszelkich branż, mających pewne referencje: administratorów, rządów, ekonomów, gorz-lanych, pisarzy, kucharzy, lo-kajów etc. 70657

b) Zaufiarowanie
 Pomocnik, gospodarzy praktyka, czynny i zamilowany gospodarz, potrzebny od zaraz lub Nowego Roku. Pensja 240 rb. i utrzymanie. — Oferty z kopiami świadctw nadysłać: Zarząd majątku Choroszcza, p. Kosowo. — Grodz. gub. 73781

BIURO PRZEPISYWAŃ
A. SKARZYŃSKIEJ
 w WILNIE,
 Tatarska 12, telef. 1002.
 Szybkie i dokładne wykonanie poleceń.
 PRZYJMUJE UCZENIE.

Rządca gruntownie obeznany z stosunkami na Litwie, do majątku, przestrzeni paru tysięcy dziesięcin, potrzebny od stycznia r. p. Oferty pod lit. N. L., z kopiami świadectw, przyjmuje Administracja „Kurjera Litewskiego”. 74324

OGŁOSZENIA DROBNE.

Nauka i wychowanie.

Biuro Jasińskiego, Warszawa, Włodzimierska 19. — Poleca: angielsko-nurs; alasko-gubernantkę, doskonały Lancuski, niemiecki; francuzkę bogą wprost przybyłą, szyciel; niemki bonny. 6712

Posady i prace.

a) Poszukiwane
 Posady rządcy, administratora lub leśniczego, poszukuje wykwalifikowany ziemianin, mogący dostarczyć najlepszą świadectwa i rekomendacje. Oferty proszę składać w Administracji „Kurjera”, dla wykwalifikowanego ziemianina. 76704

Owies obrocny.

Sprzedz od 25 pud. 1 wyżej. 5-to Jerski просп. № 9, S. Wilczyński. 76408

Różne.

Mapa Litwy i Białejrusi z oznaczeniem miast miasteczek, osad, większych wsi parafii, dróg żelaznych, stacji kolejowych, dróg bitych i t. p. Cena mapy rb. 2, podklejanej na płó 30 rb. 3, przesyłka kop. 50. Dla prenumeratorki „Kurjera Litewskiego” rb. 1, i kl. na półno rb. 2. — przesyłka kop. 50.
 Przewodnik po Litwie i Białejrusi zawiera wiadomości, dotyczące miast, osad, miasteczek i wsi Litwy i Białejrusi. Cena rb. 1, z przesyłką rb. 1 kop. 20. Do nabycia w administracji „Kurjera Lit.”, oraz w księgarniach.

Br. ALSZWANG,

Wieka 72.

